

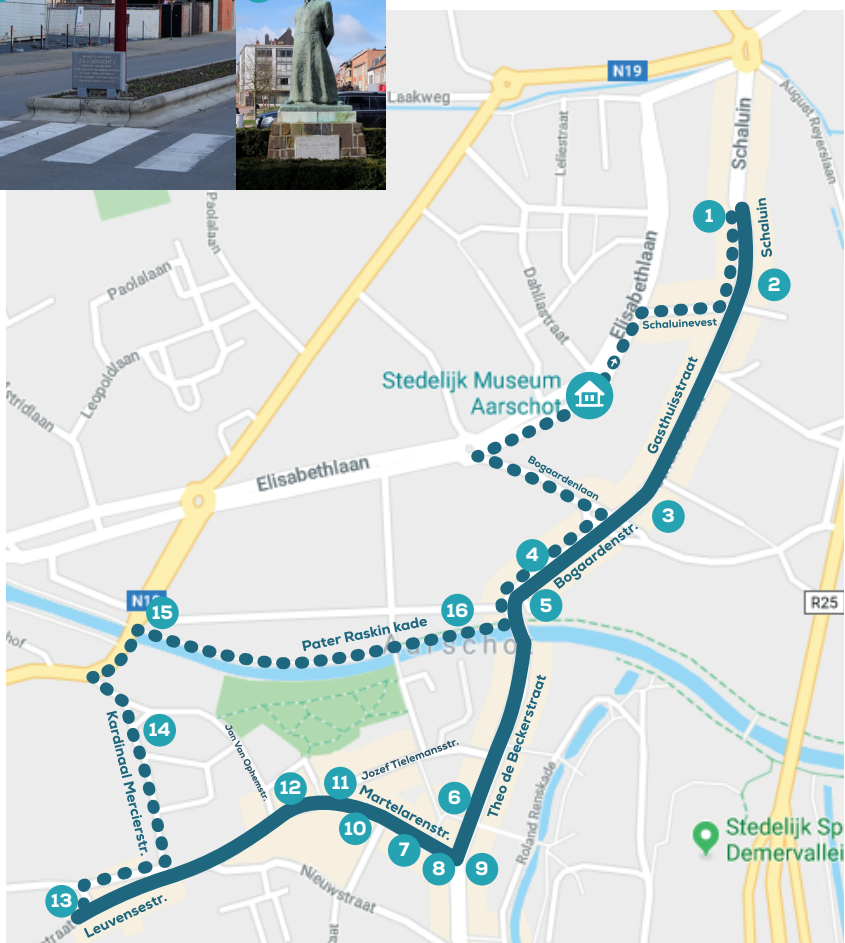
15. GEDENKTEKEN PASTOOR DERGENT

Pastoor Pieter-Jozef Dergent (1870-1914) is het bekendste oorlogsslachtoffer uit Gelrode. Op 26 augustus 1914 bracht hij samen met voorman Hasalaers drie gewonde parochianen naar het lazaret van de Picpussen in Aarschot. Ze hadden een vrijgeleide, maar werden toch opgepakt en naar de Onze-Lieve-Vrouwekerk gebracht, waar al honderden mensen gevangen zaten. De pastoor werd zwaar mishandeld en na een urenlange lijdensweg doodgeschoten nabij het nu verdwenen Blikershuis aan de overzijde van de Demer. Op deze plaats, in de naar hem genoemde Pastoor Dergentstraat, staat ook zijn gedenksteen. Zijn lichaam werd in de Demer gegooid en dreef af naar Gelrode, waar het vijf dagen later werd opgevist. Op 14 november 1914 werd hij plechtig begraven op het kerkhof in Gelrode.

16. STANDBEELD PATER RASKIN

Joseph Raskin (1892-1943) was de oudste in een kroostrijk Limburgs gezin dat naar Aarschot verhuisde in 1911. Hij werd pater-scheutist, was van 1920 tot 1933 missionaris in China en vanaf 1934 propagandist voor zijn congregatie in België. Tijdens de Eerste Wereldoorlog was hij aan het IJzerfront actief als brancardier, maar trok hij met zijn tekentalent de aandacht van de militaire inlichtingendienst, waarna hij als verkenner de Duitse stellingen in kaart bracht. Deze tekeningen zijn bewaard, nu in het Katholiek Documentatiecentrum Leuven. Tijdens de Tweede Wereldoorlog leidde hij de verzetsgroep 'Leopold Vindictive'. Die kon in 1941 via een postduif waardevolle informatie over vijandelijke locaties in West-Vlaanderen en Brussel naar Londen sturen, en bespioneerde nadien de hele Belgische kust. Hij en zijn medestanders werden verraden en op 18 oktober 1943 na een schijnproces in Dortmund onthoofd.

- 1 SCHALUIN
- 2 SCHALUIN
- 3 GASTHUISSTRAAT
- 4 BOGAARDENSTRAAT
- 5 HOOGBRUG EN DEMER
- 6 GROTE MARKT (ZUIDELIJKE HUIZENRIJ)
- 7 GROTE MARKT (NOORDELIJKE HUIZENRIJ)
- 8 GROTE MARKT (NOORDOOSTEN)
- 9 GROTE MARKT (WESTZIJDE)
- 10 LOMBAARDSTRAAT
- 11 PETERSELIESTRAAT (MARTELARENSTRAAT)
- 12 LEUVENSESTRAAT
- 13 LEUVENSESTRAAT (BONEWIJK)
- 14 ONZE-LIEVE-VROUWEKERK
- 15 GEDENKSTEEN PASTOOR DERGENT
- 16 STANDBEELD PATER RASKIN

VLAAMS-
BRABANT

AARSCHOT

STEDELIJK
MUSEUM
HET
GASTHUIS

AARSCHOT
MUSEUM

WAGDI
vzw

AARSCHOT
MUSEUM

V.U. Steven Omblets, schepen van cultuur

WANDELING LANGS 13 ATTENTIESTENEN

EEN BEELD VAN AARSCHOT VOOR WO I

1

1 & 2. SCHALUIN

Vóór de vernielingen in WO I. In de verte aan de rechterkant het Sint-Jozefscollege dat op 3 oktober 1876 startte in de voormalige stokerij 'Het Kasteel'. 45 leerlingen en oud-leerlingen van het college stierven tijdens WO I, waarvan ruim de helft op 19 augustus 1914. Enkele leerlingen slaagden erin de grens over te steken en zich bij het Belgische leger te voegen.

2

Vóór de vernielingen in WO I. Foto genomen in 1905. Centraal in de verte de afspanning 'Het Withuis'. Dit gebouw werd gesloopt voor wegenbouw in 1963. Het eerste huis links is de handelszaak 'In Den Ossekop, beenhouwerij en koopman in vee' van Zuallaert. Voorbij het hoogste witgekalkte gebouw, 'Het Kasteel van Namen', bleef een viertal huizen van de ramp gespaard. Vanaf het lage witte huis met kar voor de gevel tot aan de Grote Laak, werden alle huizen door de brand vernield.

3

3. SCHALUIN

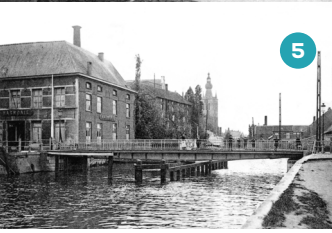
Vóór de vernielingen in WO I. Links de neogotische gasthuiskapel uit 1905 van architect Pieter Langerock. De nieuwe kapel was verbonden met de oude kapel. Van 1655 tot 1977 verbleef er een grauwezustersgemeenschap in het gasthuisklooster. Rechts een boerderij die in 1925 afbrandde.

4

4. BOGAARDENSTRAAT

Vóór de vernielingen in WO I. In de bocht links het hoge gebouw van de Rijksmiddelbare School, geopend in 1852 in een voormalig bogaardenklooster. Dit gebouw en de volledige huizenrijen aan beide zijden van de straat werden verwoest in 1914. Aan de rechterkant hangt het uithangbord van gareel- en zadelmaker Edmond van Meerbeeck.

5

5. HOOGBRUG EN DEMER

Vóór de vernielingen in WO I. Het gebouw links is café 'De Harmonie', dat afbrandde in 1914. Achter café 'De Harmonie' bevindt zich brouwerij Van Bergen-Tielemans, een gebouw met zes verdiepingen.

6

6. GROTE MARKT (ZUIDELIJKE HUIZENRIJ)

Vóór de vernielingen in WO I. Uiterst rechts het huis met balkon waarop de Duitse bevelhebber Johannes Stenger werd doodgeschoten. Dit huis bleef merkwaardig genoeg gespaard. De volledige zuidelijke huizenrij werd wel vernield in WO I, met uitzondering van het linkse hoekhuis 'De Witte Leeuw'. Dat diende als stijlvoorbeeld voor de wederopbouw van de andere huizen in de rij en werd later ook zelf heropgebouwd wegens verzakking.

7

7. GROTE MARKT (NOORDELIJKE HUIZENRIJ)

Witgepleisterde huizenrij vóór de vernielingen in WO I. Helemaal rechts het oude stadhuis, gebouwd in 1719 en afgebrand in WO I. Ook het stadsarchief ging daarbij in vlammen op. Na de verwoesting werd het stadhuis afgebroken en in 1923 werd op de open ruimte een oorlogsmonument opgericht. Vooraan draaien de tramsporen de Diestsestraat in. De lijn Aarschot-Tielt werd in 1897 geopend door de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen en kort daarop verlengd tot in de stad Tienen.

8. GROTE MARKT (NOORDOOSTEN)

Centraal het oude stadhuis, vóór de vernielingen in WO I. De huizen aan de oostkant kwamen onbeschadigd uit WO I. Verder naar het noorden toe, tegenover de Sint-Rochustoren, werden de huizen vernield. Bij de wederopbouw werd de huizenrij naar achteren verplaatst.

8

9. GROTE MARKT (WESTZIJDE)

Links het witgekalkte huis met balkon van burgemeester Jozef Tielemans, waarop de Duitse bevelhebber Johannes Stenger werd doodgeschoten in WO I. Dit is een symbolische plaats.

9

10. LOMBAARDSTRAAT

Foto genomen rond 1900, vóór de vernielingen in WO I. Aan beide zijden van de straat typische arbeidershuisjes. Centraal in de verte op de Molenberg een houten windmolen, die gebouwd werd vóór 1830. Hij werd in 1914 in brand gestoken om te vermijden dat hij als uitkijkpost zou gebruikt worden.

10

11. PETERSELIESTRAAT (MARTELARENSTRAAT)

Vóór de vernielingen in WO I. Centraal ijzerwinkel 'Den Anker'. De ijzerwinkel en de twee eerste huizen met neergelaten luifels overleefden WO I. De volgende witgekalkte huizen met grote luifels werden afgebrand. De rooilijn werd bij de wederopbouw een vijftal meter naar achteren verplaatst.

11

12. LEUVENSESTRAAT

Foto genomen rond 1910, vóór de vernielingen in WO I. De handelszaken, cafés en ateliers zijn versierd met fraaie houten winkelpuien. Deze verdwenen bij de brand bijna helemaal uit het straatbeeld. Tijdens de wederopbouw werden ze vervangen door gevelbrede vitrines met grote glaspartijen en hardstenen omlijsting.

12

13. LEUVENSESTRAAT (BONEWIJK)

Vóór de vernielingen in WO I. Links het donkere gebouw van mouterij J. Tielemans met vele ramen in de bovenverdieping. Centraal in de verte een herberg die WO I zonder schade overleefde (omstreeks 1930 werd dit een apotheek). De Leuvensestraat werd aan beide zijden volledig vernield. De linkerzijde tot aan de Eeuwigheidstraat (Kardinaal Mercierstraat) en de rechterzijde tot aan het huis 'Arretz' (oude dekenij). Bij de wederopbouw werd de linkerhuizenrij heropgebouwd in historiserende stijl, langs een rooilijn die 14 meter achteruit werd getrokken. Zo ontstond een langwerpig plein, de Bonewijk.

13

14. ONZE-LIEVE-VROUWEKERK

De Onze-Lieve-Vrouwekerk is al sinds de middeleeuwen de grootste en mooiste kerk van Aarschot. Op 20 augustus 1914, een dag na de dramatische schietpartij op de Grote Markt, werd ze geplunderd. Schilderijen werden gestolen, offerblokken opengebroken, glasramen vernield. Tot vijf keer toe probeerden Duitsers de kerk in brand te steken. Na 20 augustus deed de kerk drie maanden dienst als paardenstal, kazerne en gevangenis. De Duitsers hadden de stad laten ontruimen; iedereen die zich nog op straat vertoonde, werd opgesloten in de kerk. Al gauw zaten er honderden gijzelaars. Na een week werd een grote groep gedeporteerd naar Duitsland; de rest, vooral vrouwen en kinderen, mocht gaan. In de dagen en weken daarna werden nog honderden andere gevangenen in de kerk opgesloten. De gedeporteerden zouden hun huis vaak pas maanden later terugzien. Als ze geluk hadden, stond het nog overeind.

14